

Advies NVWA over: Toepassingen van gewasbeschermings- middelen die glyfosaat bevatten en goede landbouwpraktijk

Op verzoek van : College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb)
Contactpersoon : ^{5.1.2.a.Wj} dr. ^{5.1.2.e Woo}
Adres : Postbus 8030
6710 AA Ede
Uw referentie : 201808220150
Referentie : TRCNVWA/2018/6584

Behandeld door : Team Natuur & Gewasbescherming van de Nederlandse
Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)
Tel. : ^{5.1.2.e Woo}
Datum oplevering : 15 oktober 2019
Aantal pagina's : 19

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Aanpak en uitvoering	2
2.1 Beschrijving van gehanteerde begrippen	2
2.2. Selectie van toepassingen	2
2.3. Advies over de toepassingen in de wettelijke gebruiksvoorschriften	3
2.4. Advies over toepassingen genoemd in de motie De Groot	3
3. Beschrijving van gehanteerde begrippen	3
4. Advies over toepassingen die in het wettelijk gebruiksvoorschrift staan	4
5. Beoordeling over de toepassingen genoemd in de motie De Groot	7
Bijlage 1: Beschrijving van gehanteerde begrippen	8
Bijlage 2: Toelichting op advies over toepassingen die in het Wettelijk Gebruiksvoorschrift staan	12
Bijlage 3: Toelichting op advies over toepassingen die in de motie De Groot staan	19

1. Inleiding

In 2017 is de werkzame stof glyfosaat opnieuw goedgekeurd voor herbicide toepassingen (uitvoeringsverordening EU 2017/2324). Inmiddels is de herbeoordeling van middelen op basis van glyfosaat gestart. Nederland is zonaal rapporteur van 2 middelen, en volgend lidstaat voor een aantal andere middelen.

De Europese Commissie heeft in de uitvoeringsverordening in de specifieke bepalingen vastgelegd dat *'de stof alleen mag worden toegelaten voor gebruik als herbicide'*, en dat de lidstaten *'bijzondere aandacht moeten besteden aan toepassing van goede landbouwpraktijken bij gebruik voor de oogst'*.

Het Ctgb heeft in haar brief van 23 augustus 2018 (kenmerk 201808220150) de NVWA verzocht om:

- Een advies op te stellen of de voor-oogst toepassingen (van gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat) overeenkomen met goede landbouwpraktijken in Nederland.
- Het Ctgb heeft in het kader van de motie De Groot (kamerstuk 27 858 Nr. 426) verzocht om in het advies te betrekken of de toepassingen 'kalenderspuiten' en 'resetten van grasland' tot een goede landbouwpraktijk behoren.

Omdat het om een nieuw type advies gaat, heeft er op 4 en 20 september en 8 oktober overleg plaatsgevonden tussen medewerkers van het Ctgb en de NVWA over de te hanteren werkwijze. In het overleg van 20 september heeft het Ctgb gevraagd om uit te gaan van de toepassingen zoals deze in de huidige wettelijke gebruiksvorschriften staan. Het Ctgb heeft eveneens gevraagd om voor een toepassing die niet in het wettelijk gebruiksvorschrift (WG) staat, toch een advies uit te brengen, namelijk voor 'loofdoding in aardappel'.

2. Aanpak en uitvoering

2.1 Beschrijving van gehanteerde begrippen

In Uitvoeringsverordening 2017/2324 worden de volgende begrippen gehanteerd: 'herbicide' en 'goede landbouwpraktijk'. Om te kunnen beoordelen of bepaalde toepassingen behoren tot een goede landbouwpraktijk, is het belangrijk om deze begrippen duidelijk te omschrijven.

Hetzelfde geldt voor enkele begrippen die in de motie De Groot worden gebruikt, namelijk: 'kalenderspuiten' en 'resetten van grasland'.

Zie hoofdstuk 3 (en bijlage 1).

2.2. Selectie van toepassingen

De NVWA heeft de Wettelijke Gebruiksvorschriften bekeken van de relevante moedertoelatingen van de in Nederland toegelaten gewasbeschermingsmiddelen voor professioneel gebruik op basis van glyfosaat, namelijk: 6483N, 12523N, 10945N, 13186N en 13903N.

Voor dit advies zijn de volgende toepassingen geselecteerd:

- Alle toepassingen waarbij het te bestrijden organisme iets anders is dan 'onkruiden' én
- alle toepassingen waarbij het type toepassing een 'voor oogst' toepassing is.

2.3. Advies over de toepassingen in de wettelijke gebruiksvoorschriften

De NVWA heeft bekeken of het bij de geselecteerde toepassingen zoals beschreven in het WG (of zoals gebruikt in de praktijk) gaat om een herbicide toepassing en of de toepassing behoort tot een goede landbouwpraktijk. Het advies hierover is tot stand gekomen op basis van een deskundigenoordeel.

Zie hoofdstuk 4 (en bijlage 2).

2.4. Advies over toepassingen genoemd in de motie De Groot

Op verzoek van het Ctgb is naast het advies over de toepassingen die in de wettelijke gebruiksvoorschriften staan, ook een advies gegeven over het gebruik zoals beschreven in de motie De Groot, namelijk: 'kalenderspuiten' en 'resetten van grasland'.

Zie hoofdstuk 5 (en bijlage 3).

3. Beschrijving van gehanteerde begrippen

De NVWA heeft bij het geven van dit advies de onderstaande begrippen als volgt gehanteerd (zie toelichting in bijlage 1):

Herbicide (zoals genoemd in Uitvoeringsverordening 2017/2324):

Gewasbeschermingsmiddel dat wordt toegepast voor de bestrijding van onkruid, of voor het vernietigen (bijvoorbeeld doodspuiten) van een ongewenst gewas.

Goede landbouwpraktijken (zoals genoemd in Uitvoeringsverordeningen 2016/1313 en 2017/2324):

Good plant protection practice' means a practice whereby the treatments with plant protection products applied to given plants or plant products, in conformity with the conditions of their authorised uses, are selected, dosed and timed to ensure acceptable efficacy with the minimum quantity necessary, taking due account of local conditions and of the possibilities for cultural and biological control.

De inzet van gewasbeschermingsmiddelen met glyfosaat voor het beïnvloeden van het tijdstip van de oogst of het optimaliseren van het dorsen zijn geen herbicidentoepassingen en behoren niet tot een goede landbouwpraktijk.

Resetten van grasland (zoals genoemd in de motie De Groot):

Het volvelds doodspuiten van grasland en de daarin aanwezige onkruiden.

Kalenderspuiten (zoals genoemd in de motie De Groot):

Bespuiting op een vooraf vastgesteld moment, waarbij geen rekening wordt gehouden met de noodzaak om het gewasbeschermingsmiddel toe te passen, zoals onkruid-/plaag-/ziektedruk, (weers)omstandigheden, etc.

4. Advies over toepassingen die in het wettelijk gebruiksvoorschrift staan

Voor de geselecteerde toepassingen heeft de NVWA beoordeeld of deze toepassing volgens haar tot een goede landbouwpraktijk behoort.

Er zijn 2 conclusies mogelijk:

1. Deze toepassing(en) kan/kunnen deel uit maken van een goede landbouwpraktijk.

Toelichting:

In de conclusie staat '..kan..' en '..deel uit maken van..' (en dus niet '... is een goede landbouwpraktijk'). Dit is gedaan omdat het toepassen van glyfosaat niet onder alle omstandigheden nodig is én omdat er naast het gebruik van glyfosaat vaak ook andere maatregelen genomen kunnen worden.

2. Deze toepassing(en) behoort/behoren niet tot een goede landbouwpraktijk.

Toelichting:

Wanneer het gewas wordt geteeld volgens een goede landbouwpraktijk, dan is deze toepassing van gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten niet nodig.

Deze conclusie zegt niets over mogelijke andere toepassingen van glyfosaat (bijvoorbeeld op een ander moment in de teelt) en ook niet over toepassingen met een ander gewasbeschermingsmiddel dan glyfosaat.

Hieronder staan de adviezen van de NVWA. De toelichting op de adviezen staan in bijlage 2.

Tabel 1: Advies NVWA of de toepassingen in de wettelijke gebruiksvoorschriften van gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten tot een goede landbouwpraktijk behoren (zie bijlage 2 voor toelichting).

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme	Advies NVWA
1.	<ul style="list-style-type: none"> Zetmeel- en consumptieaardappel	<ul style="list-style-type: none"> kort voor oogst na afsterven loof	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden	Deze toepassingen behoren niet tot een goede landbouwpraktijk.
2.	<ul style="list-style-type: none"> Akkerbouwgewassen	<ul style="list-style-type: none"> doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Dekvruchten Gras, rogge, gerst	Deze toepassing kan deel uit maken van een goede landbouwpraktijk.
3.	<ul style="list-style-type: none"> Bloembol- en bloemknolgewassen	<ul style="list-style-type: none"> doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Dekvruchten Gras, rogge, gerst	Deze toepassing kan deel uit maken van een goede landbouwpraktijk
4.	<ul style="list-style-type: none"> Grasachtige groenbemesters Groenbemestersgewassen	<ul style="list-style-type: none"> doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Grasachtige groenbemesters Groenbemestersgewassen	Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk
5.	<ul style="list-style-type: none"> Akkerbouwgewassen, cultuurgrasland, fruitgewassen, groenteteelt, kruidenteelt, sierteeltgewassen, openbaar groen	<ul style="list-style-type: none"> doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Gewassen uit fytosanitaire overweging	Deze toepassing kan deel uit maken van een goede landbouwpraktijk
6.	<ul style="list-style-type: none"> Narcis (meerjarige teelt, onbedekt)	<ul style="list-style-type: none"> na afsterven loof, voordat nieuwe uitloop begint	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden	Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk
7.	<ul style="list-style-type: none"> Granen (tarwe, gerst, rogge, haver, triticale en spelt, wintertarwe, wintergerst, zomertarwe, zomergerst)	<ul style="list-style-type: none"> kort voor oogst kort voor oogst op afgerijpt gewas	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden	Deze toepassingen behoren niet tot een goede landbouwpraktijk
8.	<ul style="list-style-type: none"> Droog te oogsten erwten en bonen Peulvruchten	<ul style="list-style-type: none"> kort voor oogst	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden	Deze toepassing behoort niet tot een goede landbouwpraktijk
9.	<ul style="list-style-type: none"> Lijnzaad, koolzaad Mosterd	<ul style="list-style-type: none"> kort voor oogst	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden	Deze toepassing behoort niet tot een goede landbouwpraktijk
10.	<ul style="list-style-type: none"> Voedergrasland Cultuurgrasland Grasvegetatie	<ul style="list-style-type: none"> over het gewas doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden en gras	Deze toepassingen kunnen deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk
11.	<ul style="list-style-type: none"> Fruitgewassen, sierteeltgewassen, openbaar groen, onbeteeld terrein, Akkerbouwgewassen, groenteteelt, kruidenteelt, cultuurgrasland	<ul style="list-style-type: none"> behandeling van stobben	<ul style="list-style-type: none"> (Nieuwe opkomende) scheuten van afgezaagde bomen en struiken	Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk

Tabel 2: Advies NVWA of specifiek door Ctgb gevraagde toepassing van gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten tot een goede landbouwpraktijk behoren (zie bijlage 2 voor toelichting).

	Toepassingsgebied	Toepassing	Advies NVWA
1.	<ul style="list-style-type: none"> Zetmeel- en consumptieaardappel	<ul style="list-style-type: none"> Loofdoding	Deze toepassing behoort niet tot een goede landbouwpraktijk.

5. Advies over de toepassingen genoemd in de motie De Groot

Het Ctgb heeft gevraagd om naast een advies over de toepassingen die in de wettelijke gebruiksvoorschriften staan, ook een advies te geven over enkele toepassingen die worden genoemd in de motie De Groot.

Hieronder staan de conclusies. De toelichting op deze conclusies staan in bijlage 3.

Tabel 3: Advies NVWA of enkele toepassingen die worden genoemd in de motie De Groot tot een goede landbouwpraktijk behoren (zie bijlage 3 voor toelichting).

Toepassing genoemd in de motie De Groot	Advies NVWA
Kalenderspuiten van glyfosaat	Behoort niet tot een goede landbouwpraktijk
Resetten van grasland	Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk

Bijlage 1: Beschrijving van gehanteerde begrippen

Het verzoek van het Ctgb is onderdeel van de herbeoordeling van enkele gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat. De NVWA heeft daarom in de eerste plaats gekeken naar definities van de gehanteerde begrippen in Verordening 1107/2009 (voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen) en de Uitvoeringsverordeningen¹ 2016/1313 en 2017/2324. Wanneer dit geen uitkomst bood, dan is gebruik gemaakt van de 'Definitielijst termen Wettelijke gebruiksvoorschriften en gebruiksaanwijzing' (DTW-lijst, versie 20 februari 2017) van het Ctgb (zie: www.ctgb.nl). Deze lijst is onderdeel van de *Evaluation manual* voor efficacy.

1. Herbicide

De NVWA hanteert in dit advies de volgende omschrijving van het begrip 'herbicide':
'Gewasbeschermingsmiddel dat wordt toegepast voor de bestrijding van onkruid, of voor het vernietigen (bijvoorbeeld doodspuiten) van een ongewenst gewas.'

Toelichting:

Verordening 1107/2009 kent geen definitie voor herbicide. Wel staat in art. 2 beschreven op welk type middelen de verordening van toepassing is. Hier staat in lid 1: d) de vernietiging van ongewenste planten of delen van planten, met uitzondering van algen tenzij de producten op de bodem of in water worden gebruikt ter bescherming van planten;

Volgens bovenstaande omschrijving is zowel de bestrijding van onkruid, als het vernietigen van een ongewenst gewas een herbicide-toepassing.

Niet alleen onkruid, maar ook het gewas zelf kan om allerlei redenen een ongewenste plant worden. Het gewas kan (aan het eind van de teelt) bijvoorbeeld ongewenst zijn, wanneer deze ongewenste hergroei in een volggewas kan veroorzaken.

Wanneer glyfosaat wordt gebruikt om het tijdstip van de oogst te beïnvloeden, dan gaat het daarbij niet om het bestrijden van een ongewenst gewas. En daarom niet om een herbicide-toepassing.

2. Goede landbouwpraktijk (Engels: good agricultural practices)

De NVWA hanteert in dit advies de volgende omschrijving van het begrip 'goede landbouwpraktijk':

'Good plant protection practice' means a practice whereby the treatments with plant protection products applied to given plants or plant products, in conformity with the conditions of their authorised uses, are selected, dosed and timed to ensure acceptable efficacy with the minimum quantity necessary, taking due account of local conditions and of the possibilities for cultural and biological control.

De inzet van gewasbeschermingsmiddelen met glyfosaat voor het beïnvloeden van het tijdstip van de oogst of het optimaliseren van het dorsen zijn geen herbicidentoepassingen en behoren niet tot een goede landbouwpraktijk.'

¹ Uitvoeringsverordeningen 2016/1313 en 2017/2324 hebben betrekking op de verlenging en voorwaarden voor de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat

Toelichting:

Verordening 1107/2009 kent geen definitie voor het begrip 'goede landbouwpraktijk', maar kent wel een definitie voor het begrip 'goede gewasbeschermingspraktijken', namelijk (omdat de Engelse definitie prettiger leesbaar is, dan de Nederlandse, is hier voor de Engelse versie gekozen):

'Good plant protection practice' means a practice whereby the treatments with plant protection products applied to given plants or plant products, in conformity with the conditions of their authorised uses, are selected, dosed and timed to ensure acceptable efficacy with the minimum quantity necessary, taking due account of local conditions and of the possibilities for cultural and biological control.'

Het begrip 'Goede landbouwpraktijk' is breder dan alleen gewasbescherming, omdat het ook gaat over andere teeltmaatregelen.

Dit zit echter ook al in bovenstaande definitie, omdat er rekening gehouden dient te worden met lokale omstandigheden, met de mogelijkheden voor teeltmaatregelen en biologische bestrijding (*'... taking due account of local conditions and of the possibilities for cultural and biological control'*).

Naast de definitie uit de verordening kan de definitie voor 'goed landbouwkundig gebruik' die in de DTW-lijst van het Ctgb staat (zie www.ctgb.nl) worden gebruikt:

'Samenspel van maatregelen om niet meer van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken dan nodig is om een ziekte of plaag te bestrijden, of op een acceptabel niveau te houden. Dit met technieken die erop zijn gericht emissie van de gewasbeschermingsmiddelen naar de omgeving zo veel mogelijk te voorkomen.'

Ook deze definitie is gericht op gewasbescherming. En ook in deze definitie komt het gebruik van andere (teelt)maatregelen aan de orde.

Opmerking: in deze definitie wordt alleen de bestrijding van een ziekte of plaag genoemd, maar heeft ook betrekking op de bestrijding van onkruid.

Beide definities zijn vergelijkbaar en beide definities zijn bruikbaar voor dit advies. De NVWA geeft de voorkeur aan de Europees vastgestelde definitie in plaats van de nationale.

Uitvoeringsverordening 2016/1313 geeft aan wat niet onder goede landbouwpraktijk wordt verstaan:

'Nevertheless it appears that plant protection products containing glyphosate are also used with the intention to control the time point of harvest or to optimise the threshing, although these uses may not be considered within good agricultural practices. Such uses may therefore not be compliant with the provisions of Article 55 of Regulation (EC) No 1107/2009. Member States should therefore pay particular attention to compliance of pre-harvest uses with good agricultural practices when authorising plant protection products.'

Het gebruik van het woord 'may' suggereert dat er ook situaties zijn waaronder beide toepassingen wél tot een goede landbouwpraktijk zouden kunnen behoren.

De NVWA gaat hier als volgt mee om:

Het beïnvloeden van het tijdstip van de oogst (control the time point of harvest)
Is geen herbicide toepassing.

Het optimaliseren van het oogsten (optimise the threshing)
Is geen herbicide toepassing.

In bovenstaande citaat uit Uitvoeringsverordening 2016/1313 wordt verwezen naar art. 55 van Verordening 1107/2009. Dit artikel gaat over het juiste gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (door de toepasser). Ook hierin komen de 'goede gewasbeschermingspraktijken' aan de orde:

'Gewasbeschermingsmiddelen moeten op juiste wijze worden gebruikt. Een juist gebruik houdt in dat de beginselen van goede gewasbeschermingspraktijken worden toegepast, en dat wordt voldaan aan de voorschriften die overeenkomstig artikel 31 zijn vastgesteld en op het etiket nader zijn aangegeven. Het voldoet ook aan de bepalingen van Richtlijn 2009/128/EG en met name aan de algemene beginselen van een geïntegreerde gewasbescherming als bedoeld in artikel 14 [...].'

In art. 31 (lid 4) van Verordening 1107/2009 staat dat aanwijzingen voor een juist gebruik in het gebruiksvoorschrift van het gewasbeschermingsmiddel kunnen worden opgenomen.

'Bij de in lid 2 bedoelde voorschriften kan het onder meer gaan om:

[...]

c) aanwijzingen voor juist gebruik overeenkomstig de beginselen van geïntegreerde gewasbescherming als bedoeld in artikel 14 van en in bijlage III bij Richtlijn 2009/128/EG;

[...]

3. Resetten van grasland

De NVWA hanteert in haar advies de volgende omschrijving van het begrip 'resetten van grasland':

'Het volvelds doodspuiten van grasland en de daarin aanwezige onkruiden'.

Toelichting

Het begrip 'resetten van grasland' is niet gedefinieerd in de Verordening, noch in een van beide Uitvoeringsverordeningen, noch in de DTW-lijst van het Ctgb. Ook het verslag van het VSO² waarin het kamerlid De Groot de motie heeft ingediend, scheidt hierover geen duidelijkheid.

De NVWA gaat er vanuit dat het bij het kamerlid De Groot gaat om het doodspuiten van grasland, ongeacht of daarna opnieuw grasland wordt geteeld of een ander gewas.

---

² VSO Commissievoorstellen om restricties op te leggen aan het gebruik van drie neonicotinoïden (27858, nr. 421).

4. Kalenderspuiten

De NVWA hanteert in haar advies de volgende omschrijving van het begrip 'kalenderspuiten':

'Bespuiting op een vooraf vastgesteld moment, waarbij geen rekening wordt gehouden met de noodzaak om het gewasbeschermingsmiddel toe te passen, zoals onkruid-/plaag-/ziektedruk, (weers)omstandigheden, etc.'

Toelichting

Het begrip 'kalenderspuiten' is niet gedefinieerd in de Verordening, noch in een van beide Uitvoeringsverordeningen noch in de Definitielijst van het Ctgb. Ook het verslag van het VSO waarin het kamerlid De Groot de motie heeft ingediend, scheidt hierover geen duidelijkheid. De NVWA heeft daarom zelf een omschrijving van het begrip gemaakt.

Bijlage 2: Toelichting op het advies over toepassingen die in het Wettelijk Gebruiksvoorschrift (WG) staan

De NVWA heeft de toepassingen bekeken die in de relevante moedertoelatingen staan van in Nederland toegelaten glyfosaathoudende middelen voor professioneel gebruik, namelijk: 6483N, 12523N, 10945N, 13186N en 13903N.

Voor dit advies zijn de volgende toepassingen geselecteerd:

- Alle toepassingen waarbij het te bestrijden organisme iets anders is dan 'onkruiden' én
- alle toepassingen waarbij het type toepassing een 'voor oogst' toepassing is.

Vergelijkbare toepassingen zijn samengevoegd en als groep beoordeeld.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
1.	Zetmeel- en consumptieaardappel	kort voor oogst; na afsterven loof	Onkruiden

Conclusie:

Deze toepassingen behoren niet tot een goede landbouwpraktijk.

Toelichting:

Wanneer zetmeel- en consumptieaardappelen volgens een goede landbouwpraktijk worden geteeld, dan bevinden zich kort voor oogst geen onkruiden meer in het gewas die met glyfosaat bestreden zouden moeten worden. Door voor opkomst een onkruidbestrijding uit te voeren, het aanaarden van de aardappelen en eventueel kort na opkomst opnieuw een (mechanische) onkruidbestrijding uit te voeren, voorkomen telers dat onkruiden later in de teelt problemen geven. Wanneer het aardappelgewas gesloten is, dan worden onkruiden door concurrentie voldoende onderdrukt.

Onder bijzondere omstandigheden kunnen er na loofdoding pleksgewijs onkruiden aanwezig zijn die het rooien van de aardappelen belemmeren. Deze bijzondere omstandigheden kunnen bijvoorbeeld optreden bij het uitstellen van de oogst door natte omstandigheden, waardoor onkruiden alsnog de kans krijgen om zich te ontwikkelen. Deze onkruiden kunnen pleksgewijs worden bestreden. Een volvelds bestrijding is dan niet nodig. Een pleksgewijze bestrijding van onkruiden in akkerbouwgewassen staat als aparte toepassing vermeld in het WG en is dus toegestaan.

Loofdoding in aardappel

Alhoewel de toepassing 'loofdoding in aardappel' niet in het huidige WG staat, heeft de NVWA op verzoek van het Ctgb toch gekeken of deze toepassing behoort tot een goede landbouwpraktijk.

Conclusie

Deze toepassing behoort niet tot een goede landbouwpraktijk.

Toelichting

Het middel heeft een systemisch karakter, waardoor het opgenomen wordt door de plant en er een grote kans is op schade aan de knollen (fytotoxiciteit).

Loofdoding in aardappel kan daarom beter worden uitgevoerd met een niet-chemische methode (mechanische loofdoding) of eventueel met een niet-systemisch onkruidbestrijdingsmiddel.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
2.	<ul style="list-style-type: none"> Akkerbouwgewassen	<ul style="list-style-type: none"> doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Dekvruchten Gras, rogge, gerst
3.	<ul style="list-style-type: none"> Bloembol- en bloemknolgewassen	<ul style="list-style-type: none"> doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Dekvruchten Gras, rogge, gerst

Conclusie:

Deze toepassingen kunnen deel uit maken van een goede landbouwpraktijk.

Toelichting:

Het beoogde gebruik:

Het beoogde gebruik van de dekvruchten is in deze toepassing anders dan volgens de definitie in de DTW-lijst. Het gaat bij deze toepassing namelijk om het gebruik van stuif- en vorstdekvruchten. De rogge, het gerst of gras wordt in het najaar gezaaid in de bloembollenteelt of akkerbouw op stuifgevoelige of erosiegevoelige gronden (stuifdek) of als bescherming tegen vorstschade (vorstdek). Na behandeling sterft de rogge, het gerst of gras langzaam af, waardoor de bodem- of vorstbeschermende functie lang behouden blijft. Overwinterende onkruiden worden tegelijkertijd bestreden. In de bloembollenteelt dient het dekgewas te worden doodgespoten ruim voor de opkomst van de bloembolgewassen. In de akkerbouw kan vanaf één week na de bespuiting in de onbewerkte grond worden gezaaid. In beide gevallen gaat het dus om een vooropkomst-toepassing.

Definiëring van dekvrucht in de DTW-lijst van het Ctgb:

"Een bestaand (hoofd)gewas waarin een ander (volg)gewas (ondervrucht) wordt gezaaid. Dit gebeurt om na de oogst van het hoofdgewas snel een grondbedekking te hebben van het volggewas en het volggewas tijdens de beginontwikkeling te beschermen tegen ongunstige invloeden zoals droogte, zonneschijn en onkruid. Graszaad, rode klaver en karwij zijn voorbeelden van gewassen die onder dekvrucht kunnen worden gezaaid."

Goede landbouwpraktijk van stuifdek- en vorstdekvruchten:

Op stuif- of erosiegevoelige gronden is het telen onder een stuifdek een goede landbouwpraktijk. Het hoofdgewas staat soms onder het stuifdek, zoals najaarsgeplante bloembollen of wordt ingezaaid na het doodspuiten van het stuifdek, zoals bijvoorbeeld suikerbieten. De als stuifdek gezaaide gewassen zijn concurrentiekrachtig van aard waardoor deze vernietigd dienen te worden om een goede (vervolg)teelt van het gewas mogelijk te maken. Indien na vernietiging van het stuifdek gezaaid/geplant wordt, dan is mechanische bestrijding zoals frezen, ploegen of spitten een mogelijkheid (zie groenbemesters), maar dit kan weer leiden tot erosie omdat de grond wordt beroerd. Voor gewassen die in het najaar al zijn gezaaid of geplant, zijn de mogelijke alternatieven eveneens beperkt omdat het gewas wordt beschadigd bij mechanische vernietiging van het stuifdek.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
4.	<ul style="list-style-type: none"> Grasachtige groenbemesters Groenbemestersgewassen	<ul style="list-style-type: none"> doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Grasachtige groenbemesters Groenbemestersgewassen

Conclusie:

Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk.

Toelichting:

Hergroei van groenbemesters is in volgteelten met minder concurrentiekracht ongewenst. De groenbemester wordt daarom voorafgaande aan de start van de volgteelt vernietigd en ondergewerkt in de bodem. Dit kan mechanisch (door spitten, frezen of ploegen) of chemisch (met een onkruidbestrijdingsmiddel). Welke methode wordt gebruikt is afhankelijk van het type groenbemester (o.a. winterhardheid, gewasvolume), volgteelt, grondsoort en weersomstandigheden.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat voorkomt hergroei bij ondiep onderwerken van de groenbemester en voorkomt problemen met wortelonkruiden (zoals kweek).

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
5.	<ul style="list-style-type: none"> Akkerbouwgewassen, cultuurgrasland, fruitgewassen, groenteteelt, kruidenteelt, sierteeltgewassen, openbaar groen	<ul style="list-style-type: none"> doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Gewassen uit fytosanitaire overweging

Conclusie

Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk.

Toelichting

In het WG van Roundup staat onder de tabel: 'Het doodspuiten van gewassen uit fytosanitaire overweging mag alleen plaatsvinden op aanwijzing van de hoofdinspecteur van de Divisie Landbouw en Natuur van de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA).' Dit gebeurt alleen wanneer het gaat om de bestrijding van quarantaine organismen of q-waardige organismen (een voorbeeld is het doodspuiten van een jong aardappelgewas, dat wordt gebruikt voor de bestrijding van aardappelcyste aaltjes). Hierdoor wordt deze toepassing alleen gebruikt wanneer dit echt nodig is.

Opmerkingen

- Er wordt vanuit de tabel niet verwezen naar de zin die onder de tabel staat, waardoor niet voor iedere gebruiker duidelijk zal zijn dat dit alleen is toegestaan op aanwijzing van de NVWA.
Advies: pas de tekst in de tabel aan: 'Gewassen uit fytosanitaire overweging op aanwijzing van NVWA'. Neem daarnaast een duidelijke verwijzing in de tabel op naar de genoemde zin onder de tabel.
- De functie van 'hoofdinspecteur van de Divisie Landbouw en Natuur van de NVWA' bestaat niet meer.

Advies: vervang bovenstaande tekst door: 'op aanwijzing van de directeur NPPO van de NVWA, of diens rechtsopvolger'.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
6.	<ul style="list-style-type: none"> Narcis (meerjarige teelt, onbedekt)	<ul style="list-style-type: none"> na afsterven loof, voordat nieuwe uitloop begint	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden

Conclusie

Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk

Toelichting

Gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat mogen volgens het WG alleen worden toegepast als het loof volledig is afgestorven en voordat nieuwe uitloop begint. Dit is in de periode tussen half augustus en half september. In deze periode kan onkruid zich ontwikkelen. Mechanische bestrijding van het onkruid is risicovol vanwege beschadigingen van de bol.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
7.	<ul style="list-style-type: none"> Granen Tarwe, gerst, haver Tarwe, gerst, rogge, haver, triticale en spelt, met uitzondering van deze granen bestemd voor vermeerdering of bierproductie Wintertarwe, wintergerst, zomertarwe, zomergerst, haver	<ul style="list-style-type: none"> kort voor oogst kort voor oogst op afgerijpt gewas	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden

Conclusie

Deze toepassing behoort niet tot een goede landbouwpraktijk.

Toelichting

Gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat zijn volgens het WG toegelaten voor de bestrijding van onkruiden kort voor de oogst of kort voor oogst op afgerijpt gewas. In de praktijk worden de middelen echter bijna altijd gebruikt voor een versnelde uniforme afrijping van het graan. Of een teler het middel heeft gebruikt voor het bestrijden van onkruiden, of om de afrijping te bevorderen is voor [5.1.2.d Woo](#).

Granen zijn concurrerende gewassen die onkruiden goed onderdrukken. Wanneer telers aan de start van het teeltseizoen een goede onkruidbestrijding uitvoeren, dan is een onkruidbestrijding kort voor de oogst niet nodig.

Alleen in uitzonderlijke situaties (bijvoorbeeld bij legering van het gewas vroeg in het seizoen, of op natte plekken op het perceel bij hevige regenval), kan er toch onkruid in het gewas aanwezig zijn. Op deze plekken kan het graan daardoor mogelijk minder goed afrijpen en kan het oogsten van het graan worden bemoeilijkt. Het geoogste product kan tijdens of na de oogst worden geschoond van de aanwezige onkruiden. Na de oogst kan eventueel nog een onkruidbestrijding op het perceel worden uitgevoerd.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
8.	<ul style="list-style-type: none"> • Droog te oogsten erwten en bonen • Peulvruchten	<ul style="list-style-type: none"> • kort voor oogst	<ul style="list-style-type: none"> • Onkruiden

Conclusie

Deze toepassing behoort niet tot een goede landbouwpraktijk

Toelichting

De gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat zijn volgens het WG toegelaten voor de bestrijding van onkruiden kort voor de oogst. In de praktijk worden de middelen echter vooral gebruikt voor een versnelde uniforme afrijping van het gewas. Of een teler het middel heeft gebruikt voor het bestrijden van onkruiden, of om de afrijping te bevorderen is voor [5.1.2.d Woo](#).

Droog te oogsten peulvruchten/erwten en bonen zijn gedurende het grootste deel van de teelt concurrerende gewassen die onkruiden goed onderdrukken. Wanneer telers aan de start van het seizoen een goede onkruidbestrijding uitvoeren, dan is een onkruidbestrijding kort voor de oogst niet nodig.

Aan het eind van de teelt verliest het gewas blad, waardoor het gewas meer licht doorlaat. Hierdoor kan er aan het eind van de teelt toch onkruid aanwezig zijn. Dit vormt voor de oogst echter geen belemmering. Het geoogste product kan tijdens of na de oogst worden geschoond van de aanwezige onkruiden en onkruidzaden. Na de oogst kan eventueel nog een onkruidbestrijding op het perceel worden uitgevoerd.

In uitzonderlijke gevallen (bijvoorbeeld door droogte of hevige regenval) kunnen valplekken in het gewas ontstaan. In deze gevallen zouden onkruiden toch voor problemen kunnen zorgen. Deze onkruiden kunnen pleksgewijs worden bestreden. Een volvelds bestrijding is niet nodig. Een pleksgewijze toepassing in akkerbouwgewassen is volgens een andere toepassing op het huidige wettelijke gebruiksvoorschrift toegestaan.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
9.	<ul style="list-style-type: none"> • Lijnzaad, koolzaad • Mosterd	<ul style="list-style-type: none"> • kort voor oogst	<ul style="list-style-type: none"> • Onkruiden

Conclusie

Deze toepassing behoort niet tot een goede landbouwpraktijk.

Toelichting

De middelen op basis van glyfosaat zijn volgens het WG toegelaten voor de bestrijding van onkruiden kort voor de oogst. In de praktijk worden de middelen echter bijna altijd gebruikt voor een versnelde uniforme afrijping van het gewas. Of een teler het middel heeft gebruikt voor het bestrijden van onkruiden, of om de afrijping te bevorderen is voor [5.1.2.d Woo](#).

Lijnzaad, koolzaad en mosterd(zaad) zijn concurrerende gewassen die onkruiden goed onderdrukken. Wanneer telers aan de start van het seizoen een goede onkruidbestrijding uitvoeren, dan is een onkruidbestrijding kort voor de oogst niet nodig.

Wanneer er onder bijzondere omstandigheden aan het eind van de teelt toch onkruiden in het gewas aanwezig zijn, dan is dit geen belemmering voor de oogst. Het geoogste product kan tijdens of na de oogst worden geschoond van de aanwezige onkruiden. Na de oogst kan eventueel nog een onkruidbestrijding op het perceel worden uitgevoerd.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
10.	<ul style="list-style-type: none"> Voedergrasland Cultuurgrasland Grasvegetatie	<ul style="list-style-type: none"> over het gewas doodspuiten	<ul style="list-style-type: none"> Onkruiden en gras

De belangrijkste redenen voor het doodspuiten van grasland zijn:

- Vernieuwen van grasland wanneer de kwaliteit van het grasland onder het gewenste niveau daalt, en
- vruchtwisseling waarbij het perceel wordt gebruikt voor de teelt van een ander gewas.

Conclusie

Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk.

Toelichting:

Vernieuwen van grasland

Grasland wordt vernieuwd als het niet meer aan de kwaliteitseisen voldoet.

Het is niet altijd noodzakelijk om het grasland dood te spuiten voorafgaand aan scheuren of doorzaaien. Wanneer het gras echter veel probleemonkruiden (zoals kweek en andere wortelonkruiden) bevat, dan kan het nodig zijn om het grasland met de daarin aanwezige onkruiden te doden met een onkruidbestrijdingsmiddel. Door de systemische werking is glyfosaat effectief tegen deze wortelonkruiden. Een pleksgewijze bestrijding is niet voor alle onkruiden (zoals kweek) mogelijk.

Vruchtwisseling

Wanneer er na gras een ander gewas wordt geteeld, dan kan er hergroei van gras optreden in het volggewas. Ook kunnen problemen met onkruiden ontstaan. Alternatieve methoden om het gras en de daarin aanwezige onkruiden te doden zijn minder geschikt, omdat er vanuit de aanwezige wortels gemakkelijk hergroei op kan treden. Vooral in volggewassen met minder concurrentiekracht levert dit problemen op.

	Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme
11.	<ul style="list-style-type: none"> Fruitgewassen, sierteeltgewassen, openbaar groen, onbeteeld terrein; Akkerbouwgewassen, fruitgewassen, groenteteelt, kruidenteelt, sierteeltgewassen, cultuurgrasland en in openbaar groen	<ul style="list-style-type: none"> behandeling van stobben	<ul style="list-style-type: none"> (Nieuwe opkomende) scheuten van afgezaagde bomen en struiken

Conclusie

Deze toepassing kan deel uitmaken van een goede landbouwpraktijk.

Toelichting

Wanneer men bomen en struiken heeft afgezaagd, dan wil men voorkomen dat deze stobben opnieuw uitlopen. In de landbouw wil men bovendien de wortels verwijderen, zodat een nieuw gewas op het perceel kan worden geteeld. Men kan dit bereiken door de

wortels mechanisch te verwijderen, maar dit is arbeidsintensief en daardoor duur. Door de systemische werking van glyfosaat worden ook de wortels gedood. Hierdoor sterven de wortels af en lopen de stobben niet meer uit.

Bijlage 3: Toelichting op het advies over toepassingen die in de motie De Groot staan

Het Ctgb heeft gevraagd om naast de toepassingen die in de Wettelijke Gebruiksvoorschriften van de middelen op basis van glyfosaat staan, ook een advies te geven over enkele toepassingen die in de motie De Groot staan.

- **Kalenderspuiten**

Conclusie

Deze toepassing behoort niet tot een goede landbouwpraktijk.

Toelichting

Voordat een teler besluit om een gewasbeschermingsmiddel te gebruiken, zal deze kijken of dit noodzakelijk is. Hij houdt daarbij rekening met de plaatselijke omstandigheden en met de mogelijkheden voor teeltmaatregelen en biologische bestrijding. Bij kalenderspuiten wordt hier geen rekening mee gehouden, maar wordt het gewasbeschermingsmiddel gebruikt op een vooraf bepaald moment.

Gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten mogen slechts 1 keer per 12 maanden of 1 keer per teeltcyclus worden toegepast.

Bovendien is glyfosaat is een systemisch contactherbicide. Het heeft daarom geen zin om het toe te passen als er geen onkruid of ongewenste planten aanwezig zijn.

Om beide redenen zal kalenderspuiten met gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten in de praktijk niet of nauwelijks voorkomen.

- **Resetten van grasland**

Conclusie

Deze toepassing kan behoren tot een goede landbouwpraktijk.

Toelichting

Het resetten van grasland komt overeen met de toepassingen 'doodspuiten van onkruiden en gras in grasland (voeder- en cultuurgrasland en grasvegetatie)', zoals dit in het wettelijk gebruiksvoorschrift staat. Zie verder doodspuiten van Cultuurgrasland / Voedergrasland (zie bijlage 2).